

DAFYDD ab IFAN ab EINION (fl. 1440-1468), gŵr sy'n enwog am iddo amddiffyn castell Harlech ar ran plaid Lancaster (1460-8) yn Rhyfel y Rhosynnau

Enw: Dafydd ab Ifan ab Einion

Priod: Marged Puleston

Plentyn: Angharad ferch Dafydd ab Ifan ab Einion

Plentyn: Thomas ap Dafydd ab Ieuan ab Einion

Rhiant: Angharad ferch Dafydd ap Giwn Llwyd

Rhiant: Ieuan ab Einion ap Gruffudd

Rhyw: Gwryw

Galwedigaeth: gŵr sy'n enwog am iddo amddiffyn castell Harlech ar ran plaid Lancaster (1460-8) yn Rhyfel y Rhosynnau

Maes gweithgaredd: Milwrol

Awdur: Howell Thomas Evans

Ei dad oedd Ieuan ab Einion o Grynarth a'r Hendwr, yn yn Edeirion, Meirionnydd, o hil **Llywelyn ap Cynwrig** o Gors y Gedol; ei fam, Angharad, yn ferch ac etifeddes Dafydd ap Giwn Llwyd o'r Hendwr. Ei wraig oedd Marged, merch **John Puleston** o Emral, Sir y Fflint. Fel llawer Cymro ieuanc arall yn y cyfnod milwriodd gyda byddinoedd Lloegr yn Ffrainc yn ystod rhan olaf Rhyfel y Can Mlynedd - yn Rouen, yn ôl **Dafydd Nanmor**; sut bynnag, y mae gennym dystiolaeth **Guto'r Glyn** iddo filwrio ar y Cyfandir. Pan fachludodd awdurdod y Saeson yn Normandi yn 1450, dychwelodd adre, efallai gyda **Mathew Goch** a'i filwyr. Ymddengys ei enw yn 'Record of Inquisitions' Meirionnydd yn 1453, lle y dywedir i rywun ysbeilio rhai o'i wartheg yn agos i Ffestiniog. Pan gychwynnodd Rhyfel y Rhosynnau yn 1455, dywedir i'r frenhines Marged ei awdurdodi i amddiffyn Harlech. Wedi brwydr Northampton (Gorffennaf 1460) cafodd Marged loches yn Harlech, ac y mae'n bosibl mai dyna'r achlysur y cafodd Dafydd yr awdurdod hwnnw ganddi. O hynny allan bu'r castell yn noddfa i wŷr enwog plaid y frenhines, a hefyd yn ddolen rhyngddi a'i chanlynwyr. Dro ar ôl tro galwyd arno i draddodi Harlech i blaid Efrog, ond ni wnaed unrhyw ymdrech i'w orfodi. Eithr pan laniodd **Siaspar Tudur** a'i fyddin yn y Bermo (Mehefin 1468) anfonodd Edward IV **William (arglwydd) Herbert** â byddin gref i ddarostwng Harlech. O'r diwedd (1 Awst 1468) ymostyngodd Dafydd. Cymerwyd 50 o garcharorion, Elwick a Troublok, dau o arweinwyr amlycaf plaid y frenhines yn eu plith; rhoddwyd hwy i farwolaeth yn Nhŵr Llundain. Ymddengys i Ddafydd gael pardwn (1 Rhagfyr 1468). Cafodd **Herbert** ei wneud yn **iarll Penfro** am ei fuddugoliaeth. Ni wyddys ddyddiad marwolaeth Ddafydd.

Awdur

Howell Thomas Evans, (1878 - 1950)

Ffynonellau

William of Worcester, *Annales Rerum Anglicarum* (1861â€"4), 773, 788-91

Giraldi Cambrensis Opera (1861â€"91), 328

Historical Collections of a Citizen of London (1189â€"1469) (1876), 208-9, 237

Calendar of Patent Rolls, 1461-7, 271, 352,355, 457,529; 1467-72, 163, 127

Archaeologia Cambrensis, 1848, 71-2

Three Fifteenth Century Chronicles, with historical memoranda (Llundain 1880), 182

Rotuli Parliamentorum (1771â€"1832) 1st ed., iv, and 1464, 512

Thomas Roberts ac Ifor Williams (goln), *The Poetical Works of Dafydd Nanmor* (Caerdydd 1923), t.60

J. Llywelyn Williams, Ifor Williams (eds), *Gwaith Guto'r Glyn* (1939), t.41

Dafydd Llwyd yn **Peniarth MS 112: Llyfr cywyddau Siôn ap William ap Siôn**(679)

Tudur Penllyn yn **Peniarth MS 112: Llyfr cywyddau Siôn ap William ap Siôn**(682)

Heraldic Visitations of Wales and Part of the Marches between the years 1586 and 1613, under the authority of Clarendieux and Norroy, two kings at arms(Llandoverly 1846), ii, 215-6

Howell T. Evans, *Wales and the Wars of the Roses* (Cambridge 1915)

Dolenni Ychwanegol

Wikidata: Q20732720

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawlfraint Erthygl: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/>

Preifatrwydd a Chwciis
Hawlfraint
Y Prosiect
Cymorth
Cysylltu

LGC
NLW

LLYFRGEL
THE NATION

Nodiwr gan
Llywodraeth Cymru
Sponsored by
Welsh Government